

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete

IZVJEŠTAJ
O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA SPROVOĐENJA STRATEGIJE
RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA (2015-2020)
ZA PERIOD JANUAR - JUN 2015. GODINE

Podgorica, jul 2015. godine

1. Uvod

Zaključkom Vlade broj 08-2962/3 od 25. decembra 2014. godine, utvrđena je obaveza Ministarstva prosvjete da pripremi Informaciju o realizaciji Akcionog plana sprovođenje Strategije razvoja stručnog obrazovanja (2015-2020), kojom treba dati pregled aktivnosti u okviru prioriternih oblasti iz Akcionog plana. Informacija obuhvata pregled realizovanih aktivnosti za period januar - jun 2015. godine¹.

2. Prioritetne oblasti

2.1. Kvalitetno i efikasno stručno obrazovanje, relevantno za tržište rada

U okviru ove prioritetne oblasti postavljeni su ciljevi: Izgraditi fleksibilan sistem stručnog obrazovanja, usklađen sa potrebama pojedinca i društva, baziran na ishodima učenja i Osigurati relevantnost stručnog obrazovanja za tržište rada. Da bi se ovi ciljevi ostvarili potrebno je razvijati kvalifikacije u skladu sa principima Nacionalnog okvira kvalifikacija, unapređivati postojeće alate za istraživanje tržišta rada i pripremati fleksibilne obrazovne programe, bazirane na ishodima učenja. U tabeli je dat prikaz realizovanih aktivnosti koje treba da omoguće ostvarenje postavljenih ciljeva.

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Utvrđivanje potreba za osposobljavanjem članova Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija	MP	Ministartvo prosvjete je, u saradnji sa Savjetom za kvalifikacije, utvrdilo je potrebe za osposobljavanjem članova Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija. Utvrđeno je da je potrebno jačati kapacitete sektorskih komisija u dijelu utvrđivanja potreba tržišta rada, identifikovanja nedostajućih kvalifikacija i vještina i predlaganja razvoja kvalifikacija različitih tipova i nivoa. Takođe, kapacitete Savjeta i komisija treba unapređivati i u dijelu ishoda učenja i njihovog kreditnog vrednovanja, kao i obezbjeđenju kvaliteta.
Sprovođenje programa osposobljavanja	MP	Imajući u vidu utvrđene potrebe za stalnim stručnim osposobljavanjem tijela, nadležnih za razvoj i svrstavanje kvalifikacija u Okvir kvalifikacija, Ministarstvo prosvjete je pripremilo projekat „2015 Financial Support for the EQF NCP in Montenegro” u okviru Programa ERASMUS +. Program je odobren

¹ U ovom dokumentu svi oblici kvalifikacija i zanimanja u muškom rodu podrazumijevaju i oblike ženskog roda.

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		za 2015. godinu i u okviru njega je u Podgorici je u maju 2015. godine održan Seminar „Okvir kvalifikacija i ishodi učenja kao podrška sistemu obezbjeđenja kvaliteta“ koji je organizovalo Ministarstvo prosvjete, uz učešće međunarodnog eksperta kao predavača. Seminaru su prisustvovali članovi Savjeta za kvalifikacije i sektorskih komisija - stručnih tijela koja, pored ostalog, predlažu reviziju postojećih i razvoj novih kvalifikacija, u skladu sa potrebama tržišta rada.
Utvrdjivanje predloga dinamike razvoja kvalifikacija	CSO	Na osnovu utvrđenog plana rada za 2015. godinu, Centar za stručno obrazovanje planirao je izradu standarda zanimanja i to: Čuvar lovišta i rezervata; Tjelohranitelj; Manevrista; Viši geodetski tehničar; Rukovalac manevre; Vozovođa; Saobraćajno-transportni magacioner; Rukovalac viljuškarom; Profesionalni ronilac treće kategorije na metalnim i građevinskim radovima; Ronilac treće kategorije - podvodni deminer; Voditelj u turističko-rekreativnom ronjenju; Pomoćnik u procesu dobijanja metala; Pomoćnik pri uzorkovanju u zaštiti životne sredine; Rukovalac rudarskom mehanizacijom; Pirotehničar; Tehničar solarnih fotonaponskih sistema; Instalater solarnih fotonaponskih sistema; Frizer majstor; Automehaničar majstor i Obračunski radnik. Na osnovu urađenih standard zanimanja biće urađeni i odgovarajući standardi kvalifikacija kao četiri obrazovna programa: Viši geodetski tehničar, Menadžer kulinartstva, Grafički tehničar i Frizer-majstor.
Priprema standarda zanimanja za kvalifikacije različitih nivoa i tipova na osnovu prijedloga sektorskih komisija i Savjeta za kvalifikacije	CSO/ sektorske komisije Savjet za kvalifikacije	Nakon razmatranja od strane sektorskih komisija, na predlog Centra za stručno obrazovanje, Savjet za kvalifikacije usvojio je standarde zanimanja: Čuvar; Zaštitara tehničar; Pratilac vrijednosti; Tjelohranitelj; Rukovalac viljuškarom; Pomoćnik u procesu dobijanja metala; Pomoćnik pri uzorkovanju u oblasti zaštite životne sredine; Manevrista u željezničkom saobraćaju; Rukovalac manevre u željezničkom saobraćaju; Saobraćajno

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
		transportni magacioner i Vozovođa. Na osnovu urađenih standarda zanimanja urađeni su standardi kvalifikacija: Tjelohranitelj, Pratilac vrijednosti, Čuvar, Zaštitara tehničar i Rukovalac viljuškarom.
Priprema ispitnih kataloga za provjeru radi sticanja nacionalne stručne kvalifikacije	CSO/ Nacionalni savjet za obrazovanje	Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je ispitne kataloge za provjeru radi sticanja nacionalnih stručnih kvalifikacija: Čuvar; Tjelohranitelj; Pratilac vrijednosti i Tehničar - zaštitar. Na osnovu njih urađeni su ispitni katalozi za provjeru radi sticanja nacionalne stručne kvalifikacije. Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je ispitne kataloge Čuvar; Tjelohranitelj; Pratilac vrijednosti i Tehničar – zaštitar.
Analiza i, po potrebi, unapređenje metodoloških dokumenata za pripremu standarda, programa i ispitnih kataloga	MP	Ministartvo prosvjete, u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, Ispitnimcentrom, Zavodom za školstvo i školama sprovodi aktivnosti analize metodoloških dokumenata i uputstava za izradu standarda zanimanja, standarda kvalifikacija, obrazovnih i drugih programa i ispitnih kataloga za provjeru radi sticanja stručnih kvalifikacija. Utvrđene su potrebe za unapređenjem dokumenata koje će se sprovesti do kraja 2015. godine.
Razvoj koncepta uvođenja ključnih kompetencija u obrazovne programe sa preporukama za njihovo spovođenje u procesu nastave.	CSO, ZZŠ, MP	U saradnji UNICEF-a, Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo i Filozovskog fakulteta u Nikšiću (Projekat Jačanje nacionalnih politika usmjerenih na zapošljivost mladih) sprovodi se aktivnost Analiza kurikuluma na svim nivoima obrazovanja (do nivoa visokog obrazovanja) i analiza programa za obrazovanje nastavnika iz ugla razvoja ključnih kompetencija i „mekih“ vještina.
Priprema modularizovanih obrazovnih programa, baziranih na standardima kvalifikacija, sa stručnim i ključnim kompetencijama, širokih profila, za niže, srednje i više stručno obrazovanje	CSO	U toku je izrada tri obrazovna programa. Dva za više stručno obrazovanje i jedan za srednje stručno obrazovanje: Viši geodetski tehničar, Menadžer kulinarstva i Grafički tehničar.
Stručna pomoć školama kod izrade godišnjih i operativnih planova	CSO	Obuka se realizuje u kontinuitetu.
Osposobljavanje nastavnika za realizaciju programa, baziranih na ishodima učenja, korišćenje savremenih metoda nastave i	CSO	Centar za stručno obrazovanje je koordinirao i realizovao obuke nastavnika srednjih stručnih škola (ukupno 19 realizovanih

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja		obuka). Za nastavni kadar JU Resursni centar za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora iz Kotora realizovan je kompletan program Andragoškog osposobljavanja kadra koji radi u obrazovanju odraslih kroz 5 seminara.
Definisanje koncepta pripreme udžbenika i nastavnih materijala u stručnom obrazovanju i priprema udžbenika, u skladu sa utvrđenim prioritetima	ZUNS	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica pripremio je Analizu stanja udžbenika i udžbeničke literature kao i Akcioni plan pripreme, izrade i nabavke udžbenika za srednje stručno obrazovanje. Vlada je, na sjednici održanoj 12. marta 2015. godine usvojila Informaciju o usklađenosti udžbenika sa nastavnim programima za srednje škole, koju je pripremila Ministarstvo prosvjete u saradnji sa ZUNS-om.
Nastavak rada na dokumentima koja prate Metodologiju obezbjeđivanja i unapređivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih	CSO	Kroz proces eksterne procjene kvaliteta po novoj metodologiji razvija se opis podindikatora ključnih oblasti kvaliteta kao osnov za definisanje deksriptora na četiri nivoa. Urađeno je petnaest procedura koje regulišu sam postupak eksterne evaluacije.
Redovno vrednovanje rada ustanova, njihovih programa ili sistema osiguranja kvaliteta od strane eksternih nadzornih tijela	CSO	U periodu januar - jun 2015.godine, izvršena je eksterna evaluacija kvaliteta rada srednjih stručnih i mješovitih škola, i to: JU Srednja poljoprivredna škola Bar, JU Srednja mješovita škola "Danilo Kiš" Budva, JU Srednja građevinsko-geodetska škola »Ing. Marko Radović« Podgorica, JU Srednja stručna škola Bijelo Polje; JU Srednja mješovita škola "Ivan Goran Kovačić" Herceg Novi. Izvršena je i eksterna evaluacija kvaliteta rada ustanova koje su licencirane kao organizatori obrazovanja odraslih lica, i to JU Srednja pomorska škola Kotor i JU Gimnazija Kotor.

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Jačanje sistema monitoringa i evaluacije kvaliteta obrazovnog sistema, koje uključuje unapređenje kapaciteta institucija i pojedinaca koji učestvuju u procesu eksternog ocjenjivanja kvaliteta i unapređenje kapaciteta ustanova za sprovođenje mehanizama internog obezbjeđenja kvaliteta	CSO Škole	U skladu sa Metodologijom eksterne procjene kvaliteta ustanova koje realizuju stručno obrazovanje i obuku, vrši se obuka eksternih evaluatora. U posmatranom periodu izvršeno je šest obuka na dva nivoa za eksterne evlautoe. Osim toga, u kontinuitetu se nastavlja obuka odbora za interno obezbjeđivanje kvaliteta škola, najčešće na njihovu inicijativu. U kontinuitetu se škole motivišu i podržavaju za realizaciju interne procjene kvaliteta.
Uspostavljanje sistema praćenja (tracerstudy) lica nakon završetka obrazovnog programa, koje uključuje uspostavljanje baza podataka o karijeri učenika koji su završili obrazovanje kroz postojeći informacioni sistem i uspostavljanje timova za izradu studija praćenja u obrazovnim ustanovama	CSO / škole MP	ILO, kroz projekat Tranzicija mladih iz obrazovnog sistema na tržište rada, u saradnji sa Monstatom i učešće Ministarstva prosvjete, Ministarstva rada, Zavoda za zapošljavanje i drugih partnera, sprovodi anketu Od škole do posla, čiji rezultati, pored ostalog, treba da budu osnov za izradu Akcionog plana za zapošljavanje mladih. Nova Metodologija za eksternu procjenu kvaliteta ustanova koje realizuju stručno obrazovanje i obuku, sadrži podinidiaktor "D.6. Diplomirani učenici/polaznici koji su dobili sertifikat/potvrdu se prate i bilježe se podaci o njima (destinacije učenika)." U izvještajima o kvalitetu ustanova u fomralnom sistemu i kod orgnizatora obrazovanja odraslih, po programima je definisan nivo praćenja.

2.2. Jednake mogućnosti sticanja kvalifikacija u stručnomobrazovanja radi zapošljivosti i socijalneinkluzije

Strateški cilj u ovoj prioritetnoj oblasti je - obezbijediti različitim ciljnim grupama dostupnost inicijalnog i kontinuiranog stručnog obrazovanja. Stručno obrazovanje treba da bude dostupno za sve kategorije korisnika (mlade, odrasle), za sve tipove kvalifikacija, na načine koji su za njih prihvatljivi i odgovarajući. Taj princip se odnosi i na planiranje obrazovne punude za sticanje kvalifikacija koje omogućavaju zapošljivost. Posebno je značajan stalni pristup učenicima informacijama u oblasti obrazovanja, zapošljavanja i potreba tržišta rada. U tabeli je dat prikaz realizovanih aktivnosti koje treba da omoguće ostvarenje postavljenog cilja.

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Analiza nadležnosti institucija i tijela u postupku provjere neformalnog i informalnog učenja, i u skladu sa rezultatima analize, unapređenje procedurapriznavanjaneformalnogiinformalnogučenja	MP/CSO, ICCG	Pripremljen je predlog izmjena Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama koji uređuje vrednovanje neformalnog i informalnog učenja. Procedure su pojednostavljene u dijelu prenošenja nadležnosti u postupku provjere sa Ispitnog centra na licencirane organizatore obrazovanja.
Osposobljavanje ispitivača za kvalifikacije za koje su donešeni ispitni katalozi	IC	Ispitni centar je sproveo obuku ispitivača za provjeru radi sticanja stručnih kvalifikacija turistički vodič, konduktar u željezničkom saobraćaju, mesar i vođa splava – rafter.
Proširivanje obrazovne ponude, prilagođene licima sa posebnim obrazovnim potrebama (izrada novih kvalifikacija (stručnih ili nivoa obrazovanja) nivoa II ili III strukturisanih u postojećim obrazovnim programima)	CSO, stručne škole	Na predlog Romskog obrazovnog fonda, uz podršku projekta kojeg finansira Evropska unija, razvijaju se stručne kvalifikacije Sardnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana i Saradnik u obrazovanju Roma i Egipćana. Usvojeni su i standardi zanimanja Pomoćnik pri uzorkovanju u oblasti zaštite životne sredine i Pomoćnik u procesu dobijanja metala, namijenjeni licima sa posebnim obrazovnim potrebama.
Proširivanje ponude modularizovanih programa stručnog obrazovanja - Izrada novih modularizovanih obrazovnih programa na osnovu standarda zanimanja različitog nivoa	CSO, stručne škole, Nacionalni savjet za obrazovanje	U okviru obrazovnih programa Tehničar zaštite životne sredine i Tehničar metalurgije, radi omogućavanja izbornosti i postepenog sticanja nivoa obrazovanja razvijeni su moduli na nivou II i III, koji omogućavaju sticanje stručne kvalifikacije. Na taj način učenici koji nijesu u mogućnosti za završe obrazovni program u cjelini, ali uspješno završe dio programa imaju mogućnosti da o uspješno završenom dobiju odgovarajuću ispravu i na taj način poboljšaju svoj položaj na tržištu rada.

2.3. Cjeloživotno učenje i mobilnost

Povećati učešće građana u programima cjeloživotnog učenja je cilj čije ostvarenje treba da omogući većoj zapošljivosti i socijalnoj uključenosti pojedinaca. Primjena ovog Zakona i uspostavljanje Nacionalnog okvira kvalifikacija je instrument koji treba da utiče na sprovođenje obrazovnih politika na način da se gradi sistem pripreme obrazovnih programa

temeljenih na jasnim ishodima učenja. I poslodavcima i onima koji uče biće jasnije koja se znanja i kompetencije zahtijevaju za određenu kvalifikaciju. Da bi se cjeloživotno učenje i mobilnost učinili realnim potrebno je, pored ostalog, dalje razvijati Nacionalni okvir kvalifikacija, omogućiti različite puteve učenja, stvoriti uslove za priznavanje neformalnog i informalnog učenja i obezbijediti transparentnost procesa i priznavanje ishoda učenja, promovisati i podržavati obrazovanje odraslih. Potrebno je i upisnu politiku usaglasiti sa potrebama tržišta rada. U tabeli je dat prikaz realizovanih aktivnosti koje treba da omoguće ostvarenje postavljenih ciljeva.

Aktivnosti januar - jun 2015. godine	Nosilac aktivnosti /partneri	Realizovano
Mjera: Razvoj i promovisanje Nacionalnog okvira kvalifikacija Povećanje privlačnosti i dostupnosti stručnog obrazovanja Usaglašavanje upisne politike potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima razvoja Crne Gore		
Promovisanje Nacionalnog okvira kvalifikacija i njegovog značaja za cjeloživotno učenje	MP	Nacionalni okvir kvalifikacija promoviše se kroz saranju Ministarstva prosvjete, Centra za stručno obrazovanje i drugih institucija sa Privrednom komorom, Unijom poslodavaca i poslodavcima pojedinačno. Promovisanje Nacionalnog okvira sprovodi se i kroz informisanje i savjetovanje pojedinaca iz različitih ciljnih grupa o mogućnosti sticanja kvalifikacija različitih tipova.
Promovisanje stručnog obrazovanja kao prvog izbora koji nudi osnov zapošljivost i nastavak obrazovanja, za lični i profesionalni razvoj	Škole/MP, CSO	Stručne škole u kontinuitetu, a u periodu februar - maj intenzivno su radile na promovisanju obrazovne ponude i mogućnosti koje se nude učenicima nakon završetka obrazovanja po određenom obrazovnom programu.
Promovisanje učenja na radnom mjestu u preduzećima koja imaju relevantnu infrastrukturu kod učenika, roditelja i poslodavaca	MP	Ministarstvo prosvjete sprovodi aktivnosti na promovisanju kod poslodavaca i njihovih udruženja važnost uključivanja poslodavaca u realizaciju praktičnog obrazovanja i unapređenju kvaliteta učenja uz rad, na radnom mjestu. Crna Gora je u junu 2015. godine u Rigi učestvovala na sastanku ministara EU, zaduženih za stručno obrazovanje, socijalnih partnera na EU nivou i Evropske komisije i potpisala izjavu o priključenju European Alliance for Apprenticeships (EaFA), kako bi, poštujući principe i ciljeve Alijanse, dalje

		unaprijedila kvalitet i atraktivnost stručnog obrazovanja i učenja uz rad.
Usaglašavanje upisne politike potrebama tržišta rada i strateškim opredjeljenjima razvoja Crne Gore	MP	Raspisan je Konkurs za upis učenika u prvi razred srednje škole za školsku 2015./2016. godinu. Ministarstvo prosvjete, u mjeri mogućeg, poštujući i slobodu izbora pojedinca, posebnu pažnju posvećuje upisnoj politici kao jednom od elemenata od kojih zavisi usklađenost obrazovanja i tržišta rada odnosno razvoja lokalne zajednice. Broj upisnih mjesta za upis u prvi razred srednje škole određen je na osnovu prijedloga škola, mišljenja i preporuka Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (gdje povećati, smanjiti, ne upisivati učenike, zadržati upis na postojećem nivou) i broja učenika koji u pojedinim opštinama završavaju osnovnu školu. Škole, pri određivanju prijedloga plana upisa učenika u prvi razred srednjih škola, planiraju obrazovnu ponudu i broj upisnih mjesta u saradnji sa drugim srednjim školama na teritoriji opštine i organom lokalne uprave, nadležnim za poslove obrazovanja, uz uvažavanje podataka o broju i obrazovnom profilu nezaposlenih lica lokalnog zavoda za zapošljavanje i iskazanim potrebama tržišta rada i strateškim pravcima razvoja opštine i regije.
Izrada evidencije o socijalnim partnerima na nivou lokalne zajednice i regije gdje se može obavljati praksa	Škole	Sve škole koje realizuju programe stručnog obrazovanja, za svaki od programa i za sve razrede, pripremile su pregled sa podacima o poslodavcima i broju učenika koji u njihovom radnom prostoru realizuju praktično obrazovanje.
Promovisanje stručnog obrazovanja	Škole	Državno takmičenje stručnih škola održano je u maju 2015. godine u Podgorici u Srednjoj stručnoj školi „Ivan Uskoković“ Podgorica i u Srednjoj stručnoj školi u Nikšiću. Na takmičenju su svoja znanja, vještine i kompetencije pokazale 92 ekipe odnosno 276 učenika iz ukupno 19 gradova Crne Gore. Oblasti iz kojih su se takmičili

		učenici su: mašinstvo, saobraćaj, trgovina, turizam i ugostiteljstvo, građevinarstvo i elektrotehnika.
--	--	--

SKRAĆENICE

MP	Ministarstvo prosvjete
CSO	Centar za stručno obrazovanja
ICCG	Ispitni centar Crne Gore
ZZŠ	Zavod za školstvo
PKCG	Privredna komora Crne Gore
UPCG	Unija poslodavaca Crne Gore
ZZZCG	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
ZUNS	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
MONSTAT	Zavod za statistiku Crne Gore
EQF	Evropski okvir kvalifikacija za cjeloživotno učenje
NOK	Nacionalni okvir kvalifikacija